

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 927
van **MIEKE SCHAUVLIEGE**
datum: 23 april 2021

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Habitatgebieid Velpevallei (Kersbeek-Miskom) - Natuurschade

In een bosgebied in privé-eigendom, aangeduid als habitatgebied, in de Velpevallei in Kersbeek-Miskom (Kortenaken) werd onlangs een omvangrijke kapping uitgevoerd met grote natuurschade tot gevolg. Deze schade had voorkomen kunnen worden indien de door het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) verleende vergunning met deze bijzondere beschermingsstatus als habitatrichtlijngebied rekening had gehouden. In de nabije omgeving voorziet het ANB ook in een omvangrijke kapping die mogelijk voor zware natuurschade zal zorgen.

Op Europees niveau zijn de bossen in Zuurbemde en Kersbeek-Miskom in de Velpevallei van dermate groot belang dat ze een bijzondere beschermingsstatus hebben gekregen. Deze bossen werden namelijk aangeduid als Natura 2000 Habitatgebied en maken deel uit van een speciale beschermingszone (SBZ). In dit geval de SBZ 'Bossen en kalkgraslanden van Haspengouw'. Deze gebieden zijn aangeduid om bijkomende kansen te geven aan habitats en soorten die van levensbelang zijn voor de Europese biodiversiteit.

Het betrokken bos was belangrijk voor bepaalde Europese soorten van de Vogelrichtlijn: Zwarte Specht, Middelste Bonte Specht en Wespandief komen (kwamen) voor in het gebied. Oude populieren zijn geschikt voor deze soorten. Daarnaast is (was) het gebied belangrijk voor enkele soorten die op de Vlaamse Rode Lijst staan: de Wielewaal en de Matkop. Oude populieren zijn optimaal geschikt voor de Wielewaal. Dit bos is eveneens belangrijk voor bepaalde habitattypische soorten van de genoemde habitats, met name (onder andere) vogelsoorten als Appelvink, Glanskop, Havik, Kleine Bonte Specht en Houtsnip, en herpetofauna als Hazelworm. Deze laatste soort heeft ongetwijfeld zeer zware klappen gekregen door de werken.

De betrokken bossen zijn tevens belangrijk voor bepaalde Europese soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. De vleermuizen in dit bos zijn - voor zover bekend - niet onderzocht maar in de omliggende bossen komen niet minder dan acht vleermuissoorten van Bijlage IV voor: Laatzvlieger, Watervleermuis, Baardvleermuis, Franjestaart, Rosse vleermuis, Ruige dwergvleermuis, Gewone dwergvleermuis en Gewone grootoorvleermuis. In 2015 vond er kortstondig onderzoek naar Hazelmuis plaats (Bijlage IV van de Habitatrichtlijn). De soort werd niet gevonden, maar de habitat was aanwezig. Ook Hermelijn en Eikelmuis werd er geregeld waargenomen.

Het unieke karakter van het gebied ligt ook in het samen voorkomen van plantensoorten die zowel behoren tot het Kempens floradistrict alsook tot het Brabants floradistrict. In het ruigtegebied in Kersbeek-Miskom bijvoorbeeld bevinden zich prachtige sloten met

Waterviolier en verspreide poeltjes met Watertorkruid. Op andere plekken vinden we onder andere Tormentil en Bleke zegge. Merkwaardig dat deze soorten samen met Moesdistel, Grote keverorchis, Eenbes en Heelkruid, bij uitstek Brabantse soorten, dicht bij elkaar voorkomen. In de betrokken bossen in Miskom vinden we een sterk vertegenwoordigde Brabantse component terwijl het iets zuidelijker gelegen Heibos een sterk vertegenwoordigde Kempense component heeft.

Dat samengaan van Kempense levensgemeenschappen met levensgemeenschappen uit een Brabants gebied moet qua natuurwaarde veel hoger ingeschat worden, dan waar die gemeenschappen algemeen voorkomen. Opvallend is dat dergelijke plaatsen opvallend soortenrijker zijn aan plantensoorten, dikwijls duidelijk gevolgd door de dierendiversiteit.

Werken of ingrepen waarvan kan worden voorspeld dat ze in dit overgangsgebied een aanzienlijke toename zullen veroorzaken aan meer algemene plantensoorten ten nadele van de meer specifieke districtgebonden soorten, dragen bij tot de nivellering van de natuurwaarde van een streek. Het aanduiden van deze bossen als habitatrichtlijngebied was daarom een belangrijke wettelijke bescherming voor deze natuurwaarden.

Op Europees niveau is afgesproken dat de overheid ervoor moet zorgen dat die habitats en soorten duurzaam kunnen overleven. Dat wordt een 'gunstige staat van instandhouding' genoemd. De instelling die dat ten uitvoer moet brengen is ANB. Het agentschap heeft daarom zelf hiervoor een soortenbeschermingsprogramma geschreven, waarbij de praktijken van kleinschalig beheer naar voren worden geschoven om de goede staat van instandhouding te behalen.

In een deel van dit valleibos werd door ANB een kapmachtiging verleend voor het kappen van meer dan 200 bomen waarvan het merendeel populieren. Ondanks het feit dat de kapmachtiging specifieke exploitatievoorwaarden oplegde, werd de bodem zeer zwaar beschadigd door de bosbouwmachines die voor deze kapping werden ingezet. De bijzondere flora van dit Natura 2000 bos werd daardoor grotendeels onherroepelijk vernietigd.

Een dergelijke werf zou op een veel natuurvriendelijkere manier benaderd kunnen worden: 'bos blijft bos'-principe met omvorming van randen (3-4 rijen), sparen van een centraal veroudersingeland, enzovoort. Zo is er een leidraad voor 'Ecologisch verantwoorde houtexploitatiewijzen voor bossen op kwetsbare bodems'. Ook de timing is enigszins ongelukkig. Idealiter gebeurt dit tijdens de droge nazomer (vermijden van vermijdbare schade).

Wat ook moeilijk te begrijpen is, is dat ANB het resterende bosgedeelte waarvan het zelf de beheerder is volgend seizoen ook gaat kappen. Ook hier is de vrees dat de kapping voor ernstige natuurschade zal zorgen. Ook op de linkeroever van de Velpe werden twee jaar geleden habitatbossen gekapt. Deze bossen behoorden tot de fraaiste voorjaarsbossen uit de regio.

1. Wat is de motivering dat ANB via voorwaarden niet heeft gezorgd voor meer garantie dat geen vermijdbare schade wordt toegebracht, zeker gezien de hoge en unieke biodiversiteitswaarde van dit gebied? Waarom is er niet gekozen voor een natuurvriendelijke werkwijze (zoals het hierboven beschreven 'bos blijft bos'-principe)?
2. Een van de hoekstenen van een goed natuurbeleid is het handhavingsbeleid.
Welke stappen heeft de dienst Handhaving en Natuurinspectie ondernomen om te controleren of de exploitatievoorwaarden werden gerespecteerd? Is het mogelijk om kopie van het verslag van de natuurinspectie te ontvangen?
3. Welke verdere stappen worden er ondernomen? Volgen er sancties ten aanzien van de exploitant en zo ja, welke?

4. Op welke manier zal de exploitant de grote natuurschade herstellen? Zal er een extra monitoring gebeuren om de impact op de beschermde habitatsoorten na te gaan? Wie zal deze herstellingen en/of monitoring uitvoeren?
5. De drieste kap doet de vraag rijzen of de geplande vellingen voor volgend seizoen nog wel uitgevoerd kunnen worden zonder de instandhoudingsdoelen in het gedrang te brengen, nu er zo'n grote schade is aangebracht. Worden de kappingen in de resterende habitatbossen geannuleerd? Zo niet, wat is de motivering?
6. Voor de Velpevallei staan er heel wat natuurwaarden op het spel.
Overweegt de minister om een adviescommissie op te richten in samenwerking met lokale experts (zoals veldecologen van Natuurpunt vzw) om te voorkomen dat dergelijke toestanden zich herhalen?
7. Deze drieste kap is helaas geen alleenstaand geval. Er wordt nog te weinig rekening gehouden met de natuurwaarden tijdens de kap- en beheerwerken.
Op welke manier zal de minister de regelgeving verstrengen zodat de natuurwaarden in habitatrichtlijngebieden en VEN-gebieden (ook tijdens kapwerken) worden beschermd (VEN: Vlaams Ecologisch Netwerk)?

ANTWOORD

op vraag nr. 927 van 23 april 2021

van **MIEKE SCHAUVLIEGE**

1. Er werd in de Velpevallei te Kersbeek-Miskom een omvangrijke kapping in een populierenbos in privé-eigendom in habitatrictlijngebied toegestaan. Grote kappingen in populierenbossen zijn geen ongebruikelijke bosbouwpraktijk en bovendien ging het hier over populieren die meer dan kaprijp waren waardoor schade aan naburige percelen door omvallende bomen in de rand niet meer uit te sluiten viel. Er is bijgevolg geopteerd voor één grotere kapping, eerder dan meerdere opeenvolgende. Om de impact van een dergelijke ingreep te beperken werden wel meerdere maatregelen voorzien in de machtiging. Zo werd de eindkap van de populieren toegestaan met daarbij maximaal behoud van de nevenetage. Naar exploitatie werden voorwaarden opgelegd zoals werken in een droge periode, vaste ruimingspistes en werken met machines op rupsbanden. De heraanplanting tenslotte zal moeten worden uitgevoerd met inheems loofhout in een courant plantverband.

Ter hoogte van dit populierenbos is, in het kader van de instandhoudingsdoelstellingen, een zoekzone voorzien voor de ontwikkeling van essen-eikenbossen zonder wilde hyacint (habitatype 9160). Deze instandhoudingsdoelstellingen voor het habitatrictlijngebied 'Bossen en kalkgraslanden van Haspengouw' voorzien immers in een belangrijke toename van dit habitat, door zowel bosuitbreiding als omvorming van bestaande bossen. De kapping van dit bestand, met nadien de keuze voor inheems loofhout in de plaats van populier, geeft uitvoering aan deze doelstelling.

2. Natuurinspectie is wel degelijk ter plaatse geweest na een eerste klacht rond de eerste kappingen van het betreffende bos. Er werd vastgesteld dat bij de start van de werken aan alle exploitatievoorwaarden werd voldaan.

Uit nieuwe verklaringen en vaststellingen blijkt nu dat na die controle, de exploitant zich niet langer gehouden heeft aan alle exploitatievoorwaarden. Natuurinspectie zal daarom een proces-verbaal opstellen.

Wegens het geheim van het onderzoek mag er geen kopie van dit proces-verbaal overgemaakt worden aan derden.

3. Zie antwoord op vraag 2. Verdere controle naar o.a. heraanplant wordt, zoals standaard, voorzien na afloop van de termijn van de machtiging.
4. Er zal ook nagegaan worden of een bestuurlijke maatregel aangewezen is om schade te herstellen. Desgevallend, zal de opvolging van deze maatregelen gebeuren door Natuurinspectie.
5. De kappingen die het ANB voorziet op de naastliggende percelen 22 en 28a, zullen beperkt blijven tot het kappen van een strook van een 25 m breed langsheen de zuidgrens van beide percelen. Deze kap is nodig om verdere schade door omvallende bomen in de aangrenzende fruitplantage te voorkomen. Verder zullen ook enkele populieren langsheen de Nieuwstraat gekapt worden om windval op de straat te vermijden. Het ANB zal de kern van beide bospercelen verder spontaan laten evolueren.

De beheervisie voor het ANB-perceel 406a aan de andere kant van de Nieuwstraat is gelijkaardig: ook dit perceel zal in het kader van het nog op te maken natuurbeheerplan voor de Velpevallei, voorgesteld worden als spontaan evoluerend loofbos waar enkel in een smalle randzone langs de Nieuwstraat en langs het privéperceel 405/02b een veiligheidskap in de kaprijpe populieren zal uitgevoerd worden.

6. Op basis van de antwoorden op bovenstaande vragen, lijkt een specifiek adviescommissie niet aan de orde.
7. Op basis van de antwoorden op bovenstaande vragen, lijkt een verstrenging van de regelgeving niet aan de orde.